

Sygn. akt II Ka 101/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2014 roku

Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: Prezes SO Robert Pelewicz (spraw.)

Sędziowie: SSO Zdzisław Błasiak

SSR (del.) Marian Rżany

Protokolant: st. sekr. sąd. Edyta Belczowska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Tarnobrzegu – **Doroty Sochackiej**

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2014 roku

sprawy **E. S.**

oskarżonej z art. 177§1 kk

na skutek apelacji wniesionych przez Prokuratora Rejonowego w Nisku i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego W. J. od wyroku Sądu Rejonowego w Stalowej Woli – VIII Zamiejskowy Wydział Karny z/s w Nisku z dnia 18.12.2013r. w sprawie sygn. akt VIII K 379/13

I. **zmienia** zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie II z podstawy orzeczenia obowiązku naprawienia szkody eliminuje art. 39 pkt 5 kk i na podstawie art. 67§3 kk zobowiązuje oskarżoną E. S. do naprawienia szkody w części na rzecz pokrzywdzonego K. J. - w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku;

II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok **utrzymuje w mocy**;

III. **zwalnia** oskarżoną E. S., w całości, od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, a wydatkami w tym zakresie **obciąża** Skarb Państwa.

Sygn. akt *II Ka 101/14*

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 13 maja 2014r.

Aktem oskarżenia z dnia 3 kwietnia 2013 r. **E. S.** została oskarżona o to, że:

W dniu 1 stycznia 2013 roku, w B., w woj. (...), nieumyślnie naruszyła zasady w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym m-ki O. (...) o nr rej. (...) przed wykonaniem manewru skrętu w lewo nienależycie obserwowała jezdnię za swoim pojazdem, co spowodowało, że w chwili rozpoczęcia skrętu w lewo wjechała na pas lewy ruchu bezpośrednio przed wyprzedzającą ją motocykl m-ki H. (...) o nr rej. (...) kierowany przez małoletniego K. J., wskutek czego doprowadziła do zderzenia pojazdów w wyniku którego kierujący motocyklem K. J. doznał obrażeń ciała w postaci otwartego złamania kostki bocznej podudzia prawego z raną szarpaną powodujących uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia i naruszenie czynności narządu ruchu na okres powyżej siedmiu dni,

tj. o przestępstwo określone w art. 177 § 1 kk.

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2013 r., w sprawie VIII K 379/13, Sąd Rejonowy w Stalowej Woli - VIII Zamiejscowy Wydział Karny z/s w Nisku:

I. na podstawie art. 66 § 1 kk i art. 67 § 1 kk postępowanie karne przeciwko E. S. warunkowo umorzył na okres próby 2 lat;

II. na mocy art. 67 § 3 kk w zw. z art. 39 pkt 5 kk zobowiązał E. S. do naprawienia szkody w części poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego K. J. kwoty 1.000,00 zł;

III. zasądził od E. S. na rzecz oskarżyciela posiłkowego W. J. kwotę 1.230,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego;

IV. zasądził od oskarżonej E. S. na rzecz Skarbu Państwa część kosztów sądowych w kwocie 120,12 zł, a w pozostałej części zwolnił ją od kosztów sądowych, w tym od opłaty sądowej w całości.

Z takim rozstrzygnięciem w sprawie nie zgodził się zarówno Prokurator Rejonowy w Nisku, jak i pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego W. J..

Prokurator Rejonowy w Nisku na zasadzie art. 425§1 i §2 kpk, art. 444 kpk i art. 447§2 kpk zaskarżył powyższy wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść oskarżonej E. S., zarzucając wyrokowi:

- na zasadzie art. 427§1 i 2 kpk i art. 438 pkt 2 kpk obrazę przepisów postępowania, tj **art. 342§2 kpk**, mającego wpływ na treść wyroku, poprzez zobowiązanie oskarżonej E. S. do naprawienia szkody w części na rzecz pokrzywdzonego K. J. bez wskazania terminu, w jakim ten obowiązek winien zostać wykonany ;

- na zasadzie art. 427§2 kpk i art. 438 pkt 1 kpk obrazę prawa materialnego, a to **art. 39 pkt 5 kk** poprzez powołanie tego przepisu w podstawie prawnej zobowiązania do naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonego K. J., podczas gdy orzeczone zobowiązanie stanowi środek probacyjny, a nie środek karny wymieniony w art. 39 pkt 5 kk.

Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zobowiązanie na podstawie art. 67§3 kk E. S. do naprawienia szkody w części poprzez zapłatę w terminie sześciu miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia na rzecz K. J. kwoty 1000 zł .

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego W. J. na zasadzie art. 427 kpk oraz art. 438 pkt 1 i 4 kpk zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- rażąca niewspółmierność kary, w tym zastosowanie wobec oskarżonej warunkowego umorzenia postępowania na okres próby 2 lat;

- obrazę przepisów prawa materialnego:

-art. 66§1 kk w zw. z art. 67§1 kk poprzez warunkowe umorzenie postępowania w stosunku do oskarżonej na okres próby lat dwóch – podczas gdy oskarżona do samego końca postępowania nie wyraziła skruchy, nie przyznała się do popełnionego jej zarzutu, nie pogodziła się z pokrzywdzonym, czyniła starania, aby to na niego spadła odpowiedzialność za zaistniałe zdarzenie drogowe, co nie wskazuje na to, aby jej postawa uzasadniała przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegała porządku prawnego, skoro do dnia dzisiejszego nie zrozumiiała, że popełniła przestępstwo, ani nawet zrobiła coś złego;

- art. 67§3 kk w zw. z art. 39 pkt 5 kk poprzez zobowiązanie oskarżonej do naprawienia szkody w części poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego K. J. kwoty 1.000 zł, podczas gdy pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wnosił o zasądzenie na rzecz pokrzywdzonego nawiązki w kwocie 4.000 zł.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego na zasadzie art. 427§1 kpk i art. 437§1 kpk wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez:

- a) wymierzenie oskarżonej E. S. kary roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat trzech;
- b) orzeczenie od oskarżonej na rzecz pokrzywdzonego nawiazki w kwocie 4.000 zł.

Pełnomocnik wniósł także o zasądzenie od E. S. na rzecz oskarżycieli posiłkowych kosztów zastępstwa pełnomocnika za postępowanie według stawek taryfowych.

Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu stwierdził, co następuje:

Apelacja wywiedziona przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego W. J. nie zasługuje na uwzględnienie. Natomiast apelacja Prokuratora Rejonowego w Nisku jest w pełni zasadna.

W niniejszej sprawie sąd meriti uznał, że w świetle zgromadzonego materiału dowodowego fakt popełnienia przez E. S. zarzucanego jej czynu z art. 177§1 kk, jego okoliczności oraz wina oskarżonej nie budzą najmniejszych wątpliwości - pomimo tego, że E. S. konsekwentnie nie przyznawała się do winy. Zastrzeżeń, co do poczynionych przez sąd meriti ustaleń w zakresie sprawstwa oskarżonej nie miał ani prokurator, ani pełnomocnik W. J., a także sama oskarżona, która nie skorzystała z prawa do złożenia apelacji.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego W. J. wytknął w swojej apelacji rażącą niewspółmierność kary i obrazę przepisów prawa materialnego, poprzez niewłaściwe zastosowanie instytucji warunkowego umorzenia postępowania w stosunku do oskarżonej na okres próby 2 lat oraz zobowiązanie oskarżonej do jedynie częściowego naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty 1.000 zł, podczas gdy pełnomocnik wnosił o zasądzenie nawiazki w kwocie 4.000 zł. Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego podkreślał fakt nieprzyznawania się oskarżonej do winy, niewyrażenia przez nią skruchy i niepodgodzenia się z pokrzywdzonym, a ponadto próby przerzucenia odpowiedzialności za spowodowanie wypadku na pokrzywdzonego.

Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu nie może uwzględnić stanowiska pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, ponieważ zarzut rażącej niewspółmierności kary jest zasadny tylko wówczas, gdy suma zastosowanych kar i środków karnych za przypisane oskarżonemu przestępstwo, nie uwzględnia należycie stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz nie realizuje w wystarczającej mierze celu kary w zakresie świadomości prawnej społeczeństwa, z jednoczesnym uwzględnieniem celów zapobiegawczych i wychowawczych, jakie kara ma osiągnąć w stosunku do oskarżonego (por. m.in. OSNKW 1974, z.11, poz.213; OSNPG 1987, z.10, poz.131; OSNKW 1991, z.7-9, poz.39). Pomimo respektowania zasady domniemania słuszności wyroków Sądu I instancji, zmiana orzeczenia o karze jest uzasadniona wówczas, jeżeli podniesiony zarzut apelacyjny wskazuje, że różnica pomiędzy karą wymierzoną, a karą sprawiedliwą jest wręcz „bijąca w oczy”, a tym samym niemożliwa do zaakceptowania (por. m.in. wyroki SA w Łodzi: Prok. i Pr. 2002/1/30 i 2002/11/29; wyroki SA w Krakowie: KZS 2000/10/37 i KZS 2001/1/33; wyrok SA we Wrocławiu: OSA 2003/11/113). Tylko wówczas sąd odwoławczy legitymowany jest do ukształtowania wymiaru kary na nowo i według własnej oceny.

Odnosząc zarzuty pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego przez pryzmat art. 118§1 i 2 kpk do zaskarżonego rozstrzygnięcia i podkreślając, że charakter zaskarżonego rozstrzygnięcia czyni rozważania apelacji bezzasadnymi, to należało przyjąć, że w przedmiotowej sprawie taka sytuacja nie miała miejsca. Sąd meriti w uzasadnieniu wyroku przekonująco wykazał, dlaczego zastosowanie warunkowego umorzenia postępowania na okres próby 2 lat uznał w niniejszej sprawie za wystarczające. E. S. jest osobą młodą, jest matką czworga dzieci, nie była karana za żadne przestępstwo. Prowadzi ustabilizowany tryb życia, a zaistniałe zdarzenie było czymś incydentalnym w jej życiu. Dlatego też uzasadnione jest przypuszczenie, że pomimo warunkowego umorzenia postępowania będzie ona przestrzegała porządku prawnego i nie popełni kolejnego przestępstwa. Przedstawione okoliczności w powiązaniu z

pozostałymi wymogami formalnymi art. 66§1 kk i 67§1 kk skutkowały warunkowym umorzeniem postępowania na okres próby 2 lat.

Zgodnie z przyjętym w judykaturze poglądem nie stanowi warunku niezbędnego zastosowania omawianej instytucji przyznanie się oskarżonego do winy (m.in. post. SN z 27 listopada 2003 r., V KK 301/03, OSNKW 2004, nr 1, poz. 9). Tak jak to miało miejsce w realiach sprawy - E. S. nie przyznawała się do popełnienia zarzucanego jej aktem oskarżenia czynu z art. 177§1 kk. Niemniej jednak, jak wyżej podkreślono, nie jest to warunek konieczny do zastosowania warunkowego umorzenia postępowania karnego, zwłaszcza w sytuacji, kiedy fakt popełnienia przez E. S. zarzucanego jej czynu, jego okoliczności oraz wina nie budzą najmniejszych wątpliwości.

Natomiast kwestię rozpatrzenia wnioskowanej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego nawiązki słusznie sąd meriti pozostawił sądowi cywilnemu i orzekł tylko w części nie budzącej wątpliwości. Środek karny nie musi bowiem obejmować pełnego odszkodowania - sąd karny może ograniczyć się jedynie do określonego sposobu naprawienia szkody lub jej naprawienia w części. W takiej sytuacji do dochodzenia pełnego odszkodowania pozostaje droga powództwa cywilnego, co również ma miejsce w niniejszej sprawie. Z powodów przedstawionych powyżej apelacja wystosowana przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego W. J. nie mogła odnieść żądanych skutków prawnych.

Przechodząc do apelacji wywiedzionej przez oskarżyciela publicznego, to należy stwierdzić, że została ona oparta na zarzutach dotyczących kwestii proceduralnych, a konkretnie podstawy prawnej nałożenia na oskarżoną obowiązku naprawienia szkody w części na rzecz pokrzywdzonego K. J. oraz na zarzucie obrazy przepisu art. 342§2 kpk. Zgodnie z treścią art. 67§3 kk, umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd zobowiązuje sprawcę do naprawienia szkody w całości albo w części, a może na niego nałożyć obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1-3, 5-6a, 7a lub 7b, a ponadto orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 lub nawiązkę oraz zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt 3, do lat 2. Obowiązek naprawienia szkody w całości albo w części wynika zatem samoistnie z przepisu art. 67§3 kk i jest to środek probacyjny orzekany w związku z warunkowym umorzeniem postępowania karnego, a nie środek karny wymieniony w katalogu z art. 39 pkt 5 kk. Taki też pogląd ukształtował się w doktrynie (m.in. G. Łabuda, Komentarz do art. 67 Kodeksu karnego, t.7). To obligowało Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu do przychylenia się do wniosku prokuratora i zmiany wyroku sądu meriti w ten sposób, że usunięto z podstawy prawnej zobowiązującej E. S. do naprawienia szkody w części zawarty w punkcie II wyroku przepis art. 39 pkt 5 kk.

Za słuszny należy uznać również drugi zarzut apelacyjny – obrazy przepisów postępowania, tj. art. 342§2 kpk, poprzez zobowiązanie oskarżonej E. S. do naprawienia szkody w części na rzecz pokrzywdzonego K. J., bez wskazania terminu, w jakim ten obowiązek winien zostać wykonany. Zgodnie z art. 342§2 kpk w wyroku sąd określa także nałożone na oskarżonego obowiązki oraz sposób i termin ich wykonania. Sąd meriti brak określenia terminu naprawienia szkody w wyroku uzasadniał art. 74 kk w zw. z art. 67§4 kk, a mianowicie zapisem, że czas i sposób wykonania nałożonych obowiązków wymienionych w art. 72 sąd określa po wysłuchaniu skazanego. Podał, że decyzję o zasądzeniu naprawienia szkody w części podjął już po zamknięciu przewodu sądowego i nie było możliwości wysłuchania oskarżonej na okoliczność nałożenia na nią obowiązków finansowych względem pokrzywdzonego. Ponadto sąd meriti podniósł, że użyte w przepisie art. 74§1 kk sformułowania dotyczące czasu i sposobu wykonania obowiązków oraz „skazanego” pozwalają na interpretację, że sąd może zasięgnąć opinii także w postępowaniu wykonawczym, orzekając w trybie art. 178 kkw.

Niemniej jednak, takie twierdzenie jest nieuprawnione w świetle ugruntowanego stanowiska orzecznictwa. Przytoczyć tu można chociażby wyrok SA w Katowicach z 26.01.2012 r., II AKa 518/11 (LEX nr 1171007): Art. 74 § 1 k.k. ma zastosowanie także w postępowaniu jurysdykcyjnym, a nie wyłącznie wykonawczym - pomimo użycia w nim wyrażenia "skazany". Obliguje on sąd orzekający w sprawie do uprzedniego wysłuchania oskarżonego przed zastosowaniem środka probacyjnego określonego w art. 72 § 2 k.k. Ustawodawca nie precyzuje jednak na czym to "wysłuchanie" oskarżonego miałyby polegać. Przyjąć należy, że wystarczające w tej mierze będzie odebranie od oskarżonego danych dotyczących miejsca aktualnego zatrudnienia, możliwości finansowych, zarobkowych, aktualnych dochodów, posiadanego majątku, a także sytuacji rodzinnej i ewentualnie osób pozostających na utrzymaniu oskarżonego w celu ustalenia, czy zobowiązanie takie będzie możliwe do wykonania przez oskarżonego i w jakim terminie. Procedowanie

polegające na wysłuchaniu oskarżonego po uprzedzeniu go, że sąd może taki środek zastosować jeszcze przed wydaniem wyroku, byłoby swoistym przesądzeniem o winie, a więc nie byłoby odpowiednie. W związku z powyższym uprawnione jest twierdzenie, że nie stało nic na przeszkodzie, aby na podstawie posiadanej przez sąd meriti, a uzyskanej w trakcie przewodu sądowego wiedzy o stanie majątkowym i rodzinnym oskarżonej, wyznaczyć odpowiedni termin do wykonania nałożonego wyrokiem sądu obowiązku naprawienia szkody w części poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego K. J. kwoty 1.000 zł.

Nie zachodziły w sprawie okoliczności opisane w art. 439§1 kpk i art. 440 kpk, które skutkowałyby uchyleniem zaskarżonego wyroku niezależnie od granic zaskarżenia, podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia. Zebrany przed Sądem I instancji materiał dowodowy również uznać należało za wystarczający dla ferowania ostatecznego merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie.

Przedstawiając całokształt naprowadzonych wyżej okoliczności i ustaleń, Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu wydał orzeczenie reformatoryjne – w punkcie II z podstawy orzeczenia obowiązku naprawienia szkody wyeliminował art. 39 pkt 5 kk i na podstawie art. 67§3 kk zobowiązał oskarżoną E. S. do naprawienia szkody w części na rzecz pokrzywdzonego K. J. - w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku, naprawiając tym samym błąd Sądu I instancji. Korekty te zawarte zostały w punkcie I orzeczenia Sądu Odwoławczego.

W punkcie III wyroku na mocy art. 624§1 kpk w zw. z art. 634 kpk orzeczono o kosztach procesu, zwalniając oskarżoną E. S., w całości, od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, przy jednoczesnym obciążeniu Skarbu Państwa wydatkami wyłożonymi w tym postępowaniu. Za rozstrzygnięciem tej treści przemawiała trudna sytuacja finansowa oskarżonej, która nie pracuje i ma na utrzymaniu czwórkę dzieci.